

Μητροπολίτης Μεσσηνίας: «Η Εκκλησία πρέπει να δίνει ελπίδα στον κόσμο»

[Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Μεσσηνίας](#)

«Η Εκκλησία πρέπει μέσα από την διακονία της να δίνει ελπίδα στον κόσμο και με την δύναμη της αγάπης να οδηγεί τον κόσμο προς την σωτηρία», τόνισε ο [Μητροπολίτης Μεσσηνίας](#) κ. Χρυσόστομος μιλώντας στην 12η [κληρικολαϊκή συνέλευση](#) της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας, που πραγματοποιήθηκε στο Σύννεϋ (24-27 Σεπτεμβρίου 2023). Μάλιστα σημείωσε ότι «τα προβλήματα του κόσμου είναι ταυτόχρονα και προβλήματα της Εκκλησίας».

Ο Σεβασμιώτατος συμμετέχει ως προσκελημένος του [Αρχιεπισκόπου Αυστραλίας](#) κ. Μακαρίου, και μεταξύ άλλων επεσήμανε ότι «η πράξη της ιερωσύνης υπό την προοπτική της κοινωνίας και στο πλαίσιο της εκκλησιαστικής κοινότητας σημαίνει εθελούσια στράτευση και αυταπάρνηση»

Η εισήγηση του Μητροπολίτη Μεσσηνίας κ. Χρυσοστόμου, καθηγητή του Εθνικού

και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με θέμα «**Ιερωσύνη: Χάρισμα και διακονία**», έχει ως εξής:

1.

Ἡ Χριστολογική καί πνευματολογική βάση τῆς χαρισματικῆς ιερωσύνης.

Ἀφετηρία γιά τό θέμα τῆς ιερωσύνης καί τῶν χαρισμα-τικῶν λειτουργημάτων στήν Ἐκκλησία εἶναι ἡ χριστολογική θεώρησή τους. Δέν εἶναι τυχαῖο ὅτι στά κείμενα τῆς Καινῆς Διαθήκης ὅλα τά ὑφιστάμενα λειτουργήματα ἀποδίδονται στόν Χριστό (Ἑβρ. 3, 1. Ματθ. 23, 8. Ἰωαν. 13, 13. Ἑβρ. 5,6. 8, 4. 10, 21. 2, 27. Α΄Πετρ. 2, 25. 5, 4. Ἑβρ. 13, 13. Ρωμ. 15, 8. Λουκ. 2, 27. Φιλιπ. 2, 7). Αὕτη ἡ ἀφετηριακή ἀρχή μᾶς ὁδηγεῖ στή θεώρηση ὅτι κάθε λειτούργημα στήν Ἐκκλησία ταυτίζεται μέ αὐτό τό λειτούργημα τοῦ Χριστοῦ, τό ὁποῖο, ὡς λειτούργημα στό «σῶμα τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. 1, 22), ἀποτελεῖ μία προβολή τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ στήν Ἐκκλησία, στοιχεῖο ἀπαραίτητο σέ κάθε θεολογική προσέγγιση τοῦ θέματος τῶν λειτουργημάτων. Ἔτσι τό λειτούργημα δέν ἐξαντλεῖται μόνο στήν ἠθική ἢ στήν κοινωνιολογική προσέγγισή του ἀλλά πρῶτιστα κατανοεῖται ὡς λειτούργημα τῆς Ἐκκλησίας, τό ὁποῖο προέρχεται καί στηρίζεται στήν χριστολογική του προοπτική.

Τό δεύτερο ἀφετηριακό στοιχεῖο εἶναι ὅτι τό λειτούργημα τοῦ Χριστοῦ μέσα στήν Ἐκκλησία προϋποθέτει τήν παρουσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὅπως ἀπαραίτητο εἶναι τό Ἅγιο Πνεῦμα καί στό γεγονός τῆς ἐνανθρώπησης τοῦ Χριστοῦ, ἔργο τό ὁποῖο εἶναι ἀδιανόητο χωρίς Αὐτό (Λουκ. 1, 35. Ματθ. 1, 18-20).

Οἱ δύο αὐτές ἀφετηριακές ἀρχές μᾶς ὁδηγοῦν στό συμπέρασμα ὅτι τό λειτούργημα στήν Ἐκκλησία εἶναι ἔργο σύμπασας τῆς Ἀγίας Τριάδος, γεγονός τό ὁποῖο ὁδηγεῖ ἀπαραίτητα σέ μία μορφή κοινότητας καί κοινωνίας, ἀφοῦ τό ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι πρῶτιστα ἔργο κοινωνίας (Β΄Κορ. 13, 13. Φιλιπ. 2, 1)[1], ἐνῶ σύμφωνα μέ τήν διήγηση τοῦ Β΄ κεφαλαίου τῶν Πράξεων ἡ κάθοδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συνεπάγεται καί τή σύσταση τῆς κοινότητας τῆς Ἐκκλησίας (Πραξ. 2, 41 κ. ἐξ).

α. Ἡ ιερωσύνη ὡς ἐκκλησιολογικό γεγονός.

Τό λειτούργημα λοιπόν τῆς Ἐκκλησίας καί τό γεγονός τῆς χειροτονίας πού σχετίζεται μέ τό λειτούργημα ἀναφέρεται στήν κοινότητα καί ὄχι σέ ἄτομα, ἐάν θεωροῦμε βέβαια ὅτι τό λειτούργημα στήν Ἐκκλησία δέν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπό τό λειτούργημα τοῦ Χριστοῦ καί ἂν πράγματι πιστεύουμε ὅτι πραγματοποιεῖται διά

τῆς ἐμπνοίας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γι' αὐτό καί δέν ἔχει ἀνθρώπινη προέλευση ἀλλά εἶναι δωρεά καί χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἡ ὁποία προέρχεται ἀπό τόν Θεό. Ἐπιπλέον τό λειτουργήμα δέν δρᾷ αὐτονομημένα ἀλλά κοινοτικά καί ἀποτελεῖ χαρισματική παρουσία μέσα στήν ἴδια τήν κοινότητα.

Γιά τούς λόγους αὐτούς ἡ φύση τοῦ λειτουργήματος στήν Ἐκκλησία καί διά τῆς Ἐκκλησίας ἐκτός ἀπό ἱερατική εἶναι συγχρόνως ἐνταγμένη καί σέ ἕνα πλέγμα σχέσεως κοινωνίας, ἡ δέ πράξη τῆς χειροτονίας εἶναι μία πράξη διάκρισης τοῦ κάθε λειτουργήματος (πρβλ. Α' Κορ. 12, 11), ἰδιαίτερα τῶν κληρικῶν καί τῶν λαϊκῶν, στό πλαίσιο ὅμως τῆς ἐνότητας τοῦ ὅλου ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Χαρακτηριστική ἀναφορά τοῦ συνδυασμοῦ στό πλαίσιο τοῦ ὁξύμωρου αὐτοῦ σχήματος μεταξύ τῆς διακρίσεως τῶν λειτουργημάτων καί τῆς ἐνότητας εἶναι τά κεφάλαια 12 καί 13 τῆς Α' πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς, ὅπου ὅλα τά χαρίσματα καί τά λειτουργήματα προσδιορίζονται ὅχι ἀπό μόνα τους ἀλλά σέ σχέση ἀγαπητικῆς κοινωνίας. Συνεπῶς γνήσιο καί αὐθεντικό χάρισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι τό χάρισμα πού βρίσκεται σέ σχέση πρὸς τά ἄλλα χαρίσματα ἀλλά καί πρὸς τό «σῶμα τοῦ Χριστοῦ», τήν Ἐκκλησία. Καί τό χάρισμα τῆς ἱερωσύνης τίθεται ὑπό τήν προοπτική τῆς κοινωνίας, ὡς ἀποτέλεσμα σχέσης χαρισματικῶν μελῶν τοῦ «σώματος τοῦ Χριστοῦ», τῆς Ἐκκλησίας, καί τοῦ ἴδιου τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος.

Ἦν' αὕτη τήν προοπτική ὁ χειροτονοῦμενος συνδέεται βαθύτατα μέ τήν ἐκκλησιαστική κοινότητα μέσα ἀπό τήν πράξη τῆς χειροτονίας καί ἄρα δέν κατέχει τήν ἱερωσύνη του ἀτομικά, ὅπως λανθασμένα πολλές φορές τήν θεωροῦμε, ἀλλά οὔτε καί «ἀπολελυμένως» (in absoluto).

β. Χαρισματικά λειτουργήματα καί Θεία Εὐχαριστία.

Ἡ πράξη τῆς ἱερωσύνης ὑπό τήν προοπτική τῆς κοινωνίας καί στό πλαίσιο τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητας σημαίνει ἐθελούσια στράτευση καί αὐταπάρνηση, γεγονός τό ὁποῖο ἐπιβεβαιώνεται καί μέ τήν πράξη τῆς χειροτονίας, ἡ ὁποία ἐπιτελεῖται πάντοτε μέσα στήν εὐχαριστιακή σύναξη τῆς κοινότητας καί μόνο ἀπό τόν ἐπίσκοπο, ὁ ὁποῖος βρίσκεται εἰς «τύπον Χριστοῦ», εἶναι ἐγγυητής τῆς ἀληθοῦς ἐνότητας καί κοινωνίας βεβαίως, μέσα στήν ποικιλία τῶν πολλῶν χαρισμάτων καί τῶν λειτουργημάτων, καί ὁ «προεστώς» τῆς συγκεκριμένης εὐχαριστιακῆς κοινότητας. Κάθε λοιπόν μορφή λειτουργήματος πρέπει νά ἔχει τίς ρίζες του στήν Εὐχαριστία καί σέ αὐτήν σέ τελική ἀνάλυση θά πρέπει νά ἀναφέρεται.

Μέ βάση τό κριτήριό αὐτό, τῆς σχέσης δηλαδή Εὐχαριστίας καί λειτουργημάτων,

υφίσταται καί ἡ διάκριση μεταξύ τῶν δομικῶν-εὐχαριστιακῶν διακονη-μάτων (χειροτονίες), καί τῶν μὴ δομικῶν διακονημάτων (χειροθεσίες).

Τά πρῶτα, τά δομικά-εὐχαριστιακά, εἶναι τά σημαντικά καί οὐσιαστικά, τά ὁποῖα διακρίνονται στή βάση μιᾶς ἱεραρχικῆς τάξης, μέ πρῶτο τό πρόσωπο τοῦ ἐπισκόπου, μέ τό ὁποῖο ποιμαίνεται ἡ κοινότητα καί τό ὁποῖο ἀποτελεῖ τόν προεστῶτα τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας. Αὐτός βρίσκεται εἰς «τόπον Θεοῦ» καί «τύπον Χριστοῦ» καί ἀπό αὐτόν προέρχεται κάθε λειτούργημα ὡς ἡ πραγματική εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ. Ὑπάρχει καί τό λειτούργημα, τό ὁποῖον φέρουν οἱ πρεσβύτεροι, οἱ ὁποῖοι συλλειτουργοῦν μέ τόν ἐπίσκοπο, τόν περιστοιχίζουν, ὅπως οἱ ἀπόστολοι τόν Χριστόν, καί ἀποτελοῦν τόν «σύλλογο τοῦ ἐπισκόπου»[2].

Τό τρίτο λειτούργημα εἶναι ὁ διάκονος, ὁ ὁποῖος «σημαίνει» τήν ἔναρξη τῆς Εὐχαριστίας, προτρέπει τόν λαόν τοῦ Θεοῦ καί προσάγει τά δῶρα τῆς Εὐχαριστίας. Εἶναι ὁ συνδετικός κρίκος μεταξύ τοῦ ἐπισκόπου καί τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, τῆς κοινότητας[3].

Ὑπάρχει καί ἓνα ἀκόμη λειτούργημα, τῶν λαϊκῶν, οἱ ὁποῖοι μέσω τῆς βαπτισματικῆς χρήσης τους μέ τό ἅγιον μῦρον καθίστανται ἀπαραίτητοι στόν δομικό εἰκονισμό τῆς κοινότητας ἔστω καί ἂν θεωροῦνται λανθασμένα ὡς «μὴ χειροτονημένοι»[4]. Ὅσο ἀπαραίτητη εἶναι ἡ συμμετοχή τῶν λαϊκῶν στήν τέλεση τῆς Εὐχαριστίας, σύμφωνα μέ τήν παράδοση τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας, τόσο ἐπιβεβαιωτική εἶναι ἀκριβῶς ἡ παρουσία τους καί ὁ δομικός καί οὐσιαστικός ρόλος τους στήν ὅλη εὐχαριστιακή θεμελίωση τῆς κοινότητας καί τῆς ἱερωσύνης.

γ. Τό ἱερατικό χάρισμα καί ἡ διακονία σέ σχέση πρός τήν κοινότητα.

Σύμφωνα μέ ὅσα ἀναφέραμε μέχρι τώρα ἡ ἱερωσύνη ὑπάρχει ἐνεργός μόνο ἐντός τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας καί ὄχι ἐκτός ἢ ὑπεράνω αὐτῆς. Ἡ χειροτονία, ὡς μία πράξη χαρισματική καί δωρεᾶς δέν δίνει στόν ἱερέα ὑπερφυσικές δυνάμεις ἀλλά τόν καθιστᾷ σέ μία ἰδιαίτερη σχέση μέ τήν κοινότητά του. Αὐτό σημαίνει ὅτι στό πλαίσιο αὐτῆς τῆς συγκεκριμένης κοινότητας καλεῖται νά λειτουργεῖ καί νά διακονεῖ.

Ἐπιπλέον ἐξαιτίας αὐτῆς τῆς σχέσης, τῆς χειροτονίας μέ τήν κοινότητα, δεν παράγεται ἓνα εἶδος αὐτονομημένης ἐξουσίας ἢ αὐθεντίας, ἀλλά ἄσκηση ἑνός ἔργου ἰδιαίτερου, τό ὁποῖο ἐπίσης ὡς δωρεά ἀποκτᾶται μέ τή χειροτονία καί σχετίζεται πρός τήν κοινότητα, στό πλαίσιο μάλιστα τῶν ἰδιαίτερων συνθηκῶν τοῦ πολιτιστικοῦ περιβάλλοντος καί τῶν προβλημάτων τῆς κάθε τοπικῆς κοινότητας, τά ὁποῖα καλεῖται νά μεταμορφώσει καί νά τά μεταποιήσῃ σέ στοιχεῖο

ένότητας και κοινωνίας και όχι διάσπασης ή διαίρεσης και μάλιστα προς σωτηρία του ποιμνίου της συγκεκριμένης ευχαριστιακής κοινότητας. Αυτή ακριβώς ή μεταμορφωτική δράση της ιερωσύνης μέσα στο κόσμο και στο πλαίσιο της τοπικής κοινότητας και των ιδιαίτερων προβλημάτων του είναι που την διαφοροποιεί από κάθε άλλη μορφή έξουσίας και την μεταποιεί σε διακονία. Η διακονία όμως δεν θα πρέπει να αποτελεί αίτια αλλαγής της ταυτότητας του χαρισματικού λειτουργήματος και αφορμή συγχύσεως ή υποκατάστασής της αλλά πράξη «ιεραποστολική», στο πλαίσιο πάντοτε της «έν κοινωνία» κοιξνότητας[5].

Επιπλέον δεν θα πρέπει να μάς διαφεύγει ότι η Έκκλησία είναι «έν τῷ κόσμῳ ἀλλὰ οὐκ ἐκ τοῦ κόσμου».

Αυτό σημαίνει ότι η Έκκλησία μέ τά χαρισματικά της λειτουργήματα πρέπει να εκπληρώνει τό χρέος της σέ σχέση προς την σωτηρία του κόσμου, γι' αυτό και πρέπει να είναι πλήρως στρατευμένη μέσα στον κόσμο, όπλισμένη όμως μέ τή δύναμη και τή δωρεά του Αγίου Πνεύματος, τήν όποίαν χαρίζει ό Χριστός, ώστε να έπιτελεί τήν αποστολή και τήν διακονία της μέσα στον κόσμο και για τή σωτηρία του κόσμου.

Η ίδια ή μυστηριακή και είκονιστική κατανόηση της συνηθρισμένης στήν Ευχαριστία κοινότητας πρέπει να λειτουργεί μέ αναφο-ρά στήν πραγματική ζωή που ανακαινίζεται μέσα από τήν κοινωνία του Αγίου Πνεύματος και από τό έργο του Ίησου Χριστού που είναι ή είκόνα της θυσίας και της έμπρακτης προσφοράς αγάπης, γι' αυτό και στήν λειτουργική έμπειρία της πρώτης Έκκλησίας είναι άδιανόητη ή λειτουρ-γική πράξη χωρίς τήν κοινωνική διάστασή της (Πραξ. 2, 42 κ. έξ. Α' Κορ. 11, 1 κ. έξ. Έβρ. 13, 10-16)[6].

Αυτό σημαίνει ότι η Έκκλησία πρέπει μέσα από τήν διακονία της να δίνει έλπίδα στον κόσμο και μέ τήν δύναμη της αγάπης να όδηγεϊ τόν κόσμο προς τήν σωτηρία. Είναι ανάγκη να δοῦμε τό έκκλησιολογικό πλαίσιο αύτής της δυναμικής και όχι στατικής διακονίας της Έκκλησίας μέσα από τήν ιερωσύνη, ως μία δυναμική κίνηση προς τό μέλλον και ως μία πορεία προς έπίτευξη της σωτηρίας.

2. Τό έκκλησιολογικό πλαίσιο της διακονίας.

Τόσο στον λαό του Ίσραήλ όσο και στή ζωή της αρχέγονης Έκκλησίας ή διακονία ήταν άνέκαθεν συνδεδεμένη μέ συγκεκριμένα πρόσωπα. Τά πρόσωπα χαρακτηρίζονταν ως υπηρέτες του Θεού και μεσΐτες μεταξύ του Θεού και του λαού του Θεού, όπως π.χ. ό Μωϋσής ό όποϊος θεωρεΐτο ως ό «διάκονος της πρώτης διαθήκης» (Β' Κορ. 3,7,9), και τό άξίωμα τους αναγνωρίζετο ως

«διακονία» (Πραξ. 1,17,25. Β΄ Κορ. 6,3 κ. εξ. 11, 23. 3, 6-9. 8, 18. Κολ. 1,23,25. Έφεσ. 3, 7).

Ἡ σχέση αὐτή τῆς διακονίας μέ κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο συνεπάγεται καί μία ἀνάλογη σχέση πρός τήν ἀντίστοιχη κοινότητα, γεγονός τό ὁποῖο ἐπισημαίνεται, ἤδη ἀπό τούς ἀποστολικούς χρόνους. Χαρακτηριστική περίπτωση ἀποτελεῖ ἡ ἀνάληψη προσπάθειας ἀπό μέρους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου τῆς ἀνακούφισης τῶν πτωχῶν τῶν Ἱεροσολύμων (Γαλ. 2, 10). Ἡ βοήθεια αὐτή χαρακτηρίζεται ἐπίσης καί ὡς κοινωνία (κοινότητα) (Ρωμ. 15, 16. Β΄ Κορ. 8, 4. Πρβλ. Γαλ. 6, 6), γιατί μέ τόν ὁρο αὐτό δέν περιγράφεται μόνο ὁ τρόπος ζωῆς τῶν μελῶν τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἀλλά καί ὁ «τρόπος» ἀποστολῆς τῶν μελῶν αὐτῶν στήν Ἐκκλησία (Β΄ Κορ. 8, 13-15).

Ἐπιπλέον οἱ Ἀπόστολοι ἀνέθεταν τή διακονία κάποιας συγκεκριμένης κοινότητας σέ κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο, τόν προ-εστῶτα τῆς κοινότητας (ἐπίσκοπο ἢ πρεσβύτερο), ὁ ὁποῖος ἦταν συγχρόνως καί ὁ προεστῶς τῆς Εὐχαριστίας. Μέ τόν τρόπο αὐτό ὁ προεστῶς τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας καθίσταται καί προεστῶς τῆς διακονίας ἐνῶ συγχρόνως ἐπιβεβαιώνεται ὅτι ὁ προεστῶς δέν ἦταν ἓνας διοικητής ἀλλά ποιμένας πού ἀσκοῦσαι διακονία ἐκκλησιαστική, ὅπως ὑπαγορεύει καί ἡ κανονική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας[7], καί ὄχι κάποια ἐξουσία κοσμικοῦ τύπου. Ὁλόκληρο λοιπόν τό ἔργο τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ πρεσβυτέρου πρός τόν λαό τοῦ Θεοῦ πηγάζει ἀπό τό γεγονός ὅτι προΐσταται τῆς Θείας Εὐχαριστίας καί ἡ διακονία του αὐτή εἶναι πρώτιστα ἀγιαστική καί ποιμαντική (πρβλ. Πραξ. 14, 23), καί δευτερευόντως διοικητική[8]. Ἐπίσης, ἔνεκα τῆς παρούσας εὐχαριστιακῆς-ἐκκλησιολογικῆς θεώρησης, ὄχι μόνον ἡ ποιμαντική ἢ ἡ διοίκηση ἀλλά καί ὅλοι οἱ τομεῖς τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελοῦν προέκταση τῆς Θείας Εὐχαριστίας[9].

Ὁ ἐπίσκοπος λοιπόν, ὡς ὁ προεστῶς τῆς Θείας εὐχαριστίας, προΐσταται τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας καί ἐπειδή ἀποτελεῖ τήν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ὡς *alter Christus*, γιά τόν «πεπιστευμένον λαόν τοῦ Κυρίου» προΐσταται καί τῆς διακονίας στήν ὁποία συμμετέχουν οἱ πρεσβύτεροι καί οἱ διάκονοι ὄχι βέβαια αὐτονομημένα, γι' αὐτό καί ὁ κανόνας ἐπισημαίνει, ὅτι «ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου μηδέ ἐπιτελείτῳσαν»[10].

Τό λειτούργημα τοῦ ἐπισκόπου ὅμως εἶναι καί λειτούργημα ἐνότητας καί ἀπαιτεῖ ἐκεῖνος πού τό ἐπιτελεῖ νά εἶναι ἓνας ἀλλά ὄχι μόνος, γι' αὐτό καί οἱ λοιποὶ πρεσβύτεροι καί διάκονοι δέν θεωροῦνται περιττοί στήν Ἐκκλησία. Ὁ ἐπίσκοπος ὡς γνωστόν ποτέ δέν ὑπάρχει οὔτε κατανοεῖται οὔτε ἐνεργεῖ μόνος ἀλλά περιστοιχίζεται καί βοηθεῖται ἀπό τούς πρεσβυτέρους καί διακόνους ἐνῶ εἶναι

ἀπαραίτητος καὶ ὁ λαός. Μὲ τὸν τρόπο αὐτό, ὁ ἐπίσκοπος καθίσταται ἡ κεφαλὴ ὡς ὁ προεστὼς τῆς κοινότητος καὶ συγχρόνως τὸ κατ' ἐξοχὴν δομικὸ «στοιχεῖο» τῆς κοινότητος. Ὅ,τι ἀφορᾷ τὴ συγκεκριμένη κοινότητα ἀπορρέει ἀπ' αὐτόν καὶ ἐπιτελεῖται ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς διακόνους ἐνῷ ἀπευθύνεται ἢ καὶ ἀναφέρεται στό λαό. Εἶναι βέβαιο λοιπὸν ὅτι μία τέτοια μορφή διακονίας δέν ἐπιτρέπει νὰ ἀναπτυχθοῦν τάσεις «ἐπισκοπολισμοῦ» ἢ ἀποκλειστικῆς «πρεσβυτερικῆς» μορφῆς διακονίας οὔτε βέβαια καθιστᾷ τὸν ἐπίσκοπο πλεονάζοντα στὰ μάτια τῶν πιστῶν ἢ ὅτι ἀσκεῖ ἐξουσία (potestas) οὔτε τέλος ὅτι παρέχεται ἡ δυνατότητα στοὺς πρεσβυτέρους νὰ ἐφαρμόζουν ἀποκλειστικά καὶ αὐτόνομα ὁποιαδήποτε μορφή διακονίας ἐρήμην τοῦ τοπικοῦ ἐπισκόπου.

α. Ὁ ἐπίσκοπος καὶ τὰ μὴ δομικὰ λειτουργήματα «ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ».

Στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ὁμως εἶναι γνωστὸ ὅτι ἐκτός ἀπὸ τὰ λεγόμενα δομικὰ λειτουργήματα, τοῦ ἐπισκόπου-πρεσβυτέρου, διακόνου καὶ τῶν λαϊκῶν, τὰ ὁποῖα προέρχονται «ἐκ τῆς χειροτονίας», ὑπάρχουν καὶ τὰ μὴ δομικὰ, τὰ ὁποῖα προέρχονται «ἐκ τῆς χειροθεσίας» καὶ τὰ ὁποῖα θὰ μπορούσαμε νὰ χαρακτηρίσουμε ὡς «ἱστορικά» λειτουργήματα, γιατί διακονοῦν μόνο τὴν ὀριζόντια καὶ ἱστορικὴ διάσταση τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ «ἐκ τῆς χειροθεσίας» λειτουργήματα ἂν καὶ δέν εἶναι μόνιμα ἐντούτοις ὅταν ἡ Ἐκκλησία τὰ θεωρήσει ἀπαραίτητα δέν διστάζει νὰ τὰ υἱοθετήσῃ καὶ νὰ τὰ ἐνεργοποιήσῃ καὶ μάλιστα μὲ δύο βασικὲς προ-ὑποθέσεις, ὅτι οἱ φορεῖς τοὺς προέρχονται ἀπὸ τὴν τάξιν τῶν «λαϊκῶν» καὶ ὅτι αὐτὰ ὅπως καὶ τὰ «ἐκ τῆς χειροτονίας» ἀπορρέουν «ἐκ τοῦ ἐπισκόπου»[11].

Ἡ παροῦσα διάκριση μεταξύ τῶν «ἐκ τῆς χειροτονίας» καὶ τῶν «ἐκ τῆς χειροθεσίας» λειτουργημάτων ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὴ συζήτηση, ἡ ὁποία ἀναπτύχθηκε μὲ ἀφορμὴ τὴν ἐρμηνεία τοῦ ΙΣΤ' κανόνα τῆς Πενθέκτης (691 μ.Χ.), ὅπου ἡ διακονία δέν εἶχε μόνον τὸν χαρακτήρα τῆς εὐχαριστιακῆς διακονίας (Πραξ. 6, 3-6) ἀλλὰ καὶ τῆς ὑπηρεσίας πρὸς τὰ μέλη τῆς κοινότητος, ὅπως ἦταν γιὰ παράδειγμα ἡ διακονία τῶν τραπεζῶν, ἡ θεραπεία τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν τῶν πιστῶν καὶ ἡ λογεία γιὰ τοὺς πτωχοὺς (Ματθ. 14, 13-21. 15, 32-39. Μαρκ. 6, 30-44. 8, 1-10. Λουκ. 9, 10-17. Ἰωαν. 6, 1-14). Αὐτὴ ἡ μορφή διακονίας πραγματοποιεῖτο ἀπὸ διατεταγμένα καὶ δοκιμασμένα μέλη τῆς κοινότητος, τὰ ὁποῖα ἐπίσης χαρακτηρίζονταν ὡς «διάκονοι», ὡς πρόσωπα δηλαδή τὰ ὁποῖα βρίσκον-ταν «εἰς ἔργον διακονίας» (Ἐφεσ. 4,12), καὶ στὰ ὁποῖα ἀνατίθεντο διάφορα ποιμαντικὰ καθήκοντα καὶ διακονίες (Ἐφεσ. 4,11. Β' Κορ. 11, 23), ἀναγνωρίζοντας μὲ τὸν τρόπο αὐτό καὶ τίς ἰδιαίτερες χαρισματικές τοὺς δυνατότητες[12].

Ἡ διάκριση αὐτή θά πρέπει νά τονίσουμε ὅτι δέν εἶναι ἀξιολογική ἀλλά «λειτουργική» καί ἡ ὑπαρξη τῶν συγκεκριμένων διακονημάτων δέν διαταράσσει τή δομή τοῦ ὅλου ἐκκλησιαστικοῦ σώματος οὔτε βεβαίως προκαλεῖ κάποια δυσλειτουργία ἢ χαρισματική σύγχυση.

Ἡ προέλευση τῶν «ἐκ τῆς χειροθεσίας» λειτουργημάτων «ἐκ τοῦ ἐπισκόπου» καί «διά τήν κοινότητα» ἐπιβεβαιώνει ἐπίσης ὅτι γιά τήν Ἐκκλησία ἡ λατρεία καί ἡ διακονία δέν ἀποτελοῦν δύο διαφορετικούς τομεῖς. Ἡ Ἐκκλησία καί ὁ κόσμος δέν εἶναι διηρημένες πραγματικότητες, καί τά προβλήματα τοῦ κόσμου εἶναι ταυτόχρονα καί προβλήματα τῆς Ἐκκλησίας ἐνῶ ἡ ἀποστολή τῆς Ἐκκλησίας «ἐν τῷ κόσμῳ» δέν ἐκφράζει μία ἐχθρική ἢ ἀδιάφορη στάση ἀπέναντί του ἀλλά μία «ἱεραποστολική» παρουσία, ἐξαγιαστική καί γεμάτη συμπάθεια. Μία παρουσία θεραπευτική καί ποιμαντική[13], ἡ ὁποία ὅμως δέν πρέπει νά ἀπολυτοποιηθεῖ ἢ μονομερῶς νά ταυτιστεῖ μέ αὐτή τή φύση ἢ τήν ταυτότητα τῆς Ἐκκλησίας ἢ νά ἀποτελέσει ἀποκλειστικό καί μόνο κριτήριο καθορισμοῦ τῆς ταυτότητάς Της, γιατί τότε ἡ Ἐκκλησία ἐκκοσμικεύεται καί ζῇ μόνο γιά τόν κόσμον καί γιά τά «τοῦ κόσμου πράγματα» καί ὁ κόσμος δέν ἐξαγιαζεται.

Ἐπιπλέον ἡ Ἐκκλησία ὡς κοινωνία δέν μπορεῖ νά κατανοεῖται μόνο ὡς πρός τήν ὀριζόντια διάστασή Της, ἡ ὁποία περιορίζει τήν ὑπαρξη καί τήν προοπτική τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου ἀποκλειστικά στήν ἱστορική του διάσταση καί μόνο στήν ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τῆς καθημερινότητάς του. Πρέπει κυρίως νά ἐπιβεβαιώνει καί τόν πνευματικό καί χαρισματικό ὀρίζοντα τῆς κοινωνίας αὐτῆς, μέ τήν ὁποίαν χωρίς νά ἀναιρεῖται ἡ ὀριζόντια κοινωνία προσανατολίζει τή ζωή τοῦ κόσμου ὥστε νά ἐπιδιώκει τήν «τῶν μελλόντων κατάστασιν»[14].

Τέλος σέ μία τέτοια κοινωνία δέν μπορεῖ νά κυριαρχεῖ ἡ ἀντίληψη μιᾶς παθητικῆς παρουσίας τῶν μελῶν στή δράση καί τή ζωή τῆς κοινότητας. Δέν μπορεῖ δηλαδή στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας νά βιωθεῖ ἕνα γεγονός, ὡς ἔργο τῆς κοινότητας καί νά μὴν ξεκινᾷ πρῶτιστα ἀπό τήν ἴδια τήν κοινότητα. Ἐπίσης ὅ,τι συνιστᾷ καθημερινή ἐμπειρία καί δράση τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς θά πρέπει νά ἔχει καί αὐτό τήν ἀναφορά του στόν ἐπίσκοπο καί νά ἀναφέρεται στήν συγκεκριμένη εὐχαριστιακή κοινότητα. Αὐτό συνεπάγεται ὅτι ἡ ὁποιαδήποτε δραστηριότητα πρέπει νά ἀποτελεῖ προέκταση ἀλλά καί συνεπαγωγή τῆς «ἐπὶ τό αὐτό» σύναξης τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Παράλληλα, πρέπει νά αὐτονομηθεῖ ἀπό ὅ,τι κινεῖται ἔξω ἀπό τά εὐχαριστιακά-κοινοτικά, ἄρα καί κανονικά ὅρια, διαφορετικά διατρέχει τόν κίνδυνο νά δραστηριοποιεῖται μέ κριτήρια καθαρά κοσμικά καί νά εἰσάγει ὅρους καί ἀρχές μιᾶς ἐκκοσμικευμένης ἀντίληψης διακονίας, γι' αὐτό καί ἡ ἀναφορά ὅλων καί γιά ὅλα στόν ἐπίσκοπο δέν εἶναι μία ἀπλή ἀναφορά σέ ἕνα

ἄτομο ἀλλά στὸν Ἰδιον, τὸν Χριστόν, καί στο «σῶμα τοῦ Χριστοῦ», στήν Ἐκκλησία[15], ἄλλως κάθε τι τό ὁποῖο εἶναι ἔξω ἀπό αὐτή τήν ἐκκλησιαστική-κοινωνική θεώρηση, ἀνεξάρτητα δηλαδή ἀπό τό γεγονός τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας, εἶναι δράση χωρίς ἐκκλησιαστική-εὐχαριστιακή ἀναφορά καί λειτουργία καί χωρίς καμμία σωτηριολογική προοπτική[16].

Γιά παράδειγμα ἡ λειτουργία τῶν ἐνοριακῶν συνάξεων ἢ τῶν κληρικολαϊκῶν συνελεύσεων δέν εἶναι ξένα πρός τή ἐκκλησιαστική παράδοση, ἀρκεῖ νά μὴ ἀντιλαμβάνονται τόσο οἱ κληρικοί ὅσο καί οἱ λαϊκοί τήν παρουσία τους σ' αὐτές μέ ἓνα στενά δικανικό πνεῦμα, τό ὁποῖο ἐκφράζεται μέσα ἀπό δικαιώματα, καθήκοντα, ψηφοφορίες, δηλαδή μέ κοσμικά κατηγορήματα καί ἐπίσης νά μὴ θεωροῦν, ὅτι ἐνεργοῦν ἐρήμην τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐπισκόπου. Οἱ συνελεύσεις αὐτές, ὡς συνέχεια τῆς συλλειτουργίας κλήρου καί λαοῦ, πρέπει νά «βοηθοῦν» τὰ «ἱστορικά», τὰ «ἐκ τῆς χειροθεσίας» δηλαδή διακονήματα, νά «ἀνακαλύψουν», μέ κέντρο τή ζωή τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, τόν ἰδιαίτερο ρόλο τους, τήν κλήση τους καί τή διακονική τους δράση, ὥστε προσφερόμενα νά ἐνωθοῦν μέ τὰ ἄλλα διακονήματα καί νά συμβάλλουν στήν ἐνότητα καί στήν οἰκοδομή τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, χωρίς τόν κίνδυνο νά ὑποκαταστήσουν τήν ἴδια τήν ἐκκλησιαστική δομή καί τούς φορεῖς Της.

Κέντρο αὐτῆς τῆς συμμετοχικῆς δράσης στή διακονία πρέπει νά εἶναι ἡ ἐνορία, μέ τόν ἐπισκοποκεντρικό της πάντοτε χαρακτήρα, ὡς προέκταση δηλαδή τῆς «ὑπὸ τόν ἐπίσκοπο» Εὐχαριστίας, μέ ὅ,τι αὐτό συνεπάγεται. Ἐπίσης ὀφείλει νά ἔχει ὡς ἀντικείμενο τῆς δράσης της τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐνοριακοῦ ἔργου καί ὄχι μία ὀλιστική ἀντίληψη διακονίας ἢ παρεμβατικῆς δραστηριότητας μέ τήν ὁποῖαν καταστρατηγοῦνται τὰ ὅρια ἄλλων ἐνοριῶν ἢ ἀκόμη καί ἄλλων ἐπισκοπῶν.

Ἡ ἐνορία δηλαδή ὀφείλει νά ξαναβρεῖ τόν σωστό ὀρίζοντα τῆς ποιμαντικῆς της δραστηριοποίησης μέ τήν ἀξιοποίηση τῶν συγχρόνων μέσων καί δυνατοτήτων ἀξιοποίησης τοῦ ἀνθρωπίνου δυναμικοῦ της καί τῶν πόρων της, εἰκονίζουσα καί μέ τόν τρόπο αὐτό τήν ἐνότητά της μέσα ἀπό τήν κοινωνία τῆς ποικιλομορφίας, τῆς χαρισματικῆς διάκρισης καί τῆς χαρισματικῆς διαφορετικότητας τῶν μελῶν της. Ἡ ποιμαντική της δραστηριότητα πρέπει νά ἀποτελεῖ τό προϊόν τῆς ἐλεύθερης διάθεσης τῶν μελῶν τοῦ ἐνός καί τοῦ αὐτοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος, ὡς συμ-πάσχοντα μέλη πρός τὰ πάσχοντα ἀδελφά-μέλη (Β' Κορ. 8, 8, 12. 9, 7. Πρβλ. Α' Κορ. 12, 25-26. Ρωμ. 12,15).

Μέ αὐτά τὰ θεολογικά καί ἐκκλησιολογικά ὅρια καί μόνο εἶναι δυνατόν νά κατανοήσουμε καί νά ἀποδεχθοῦμε ἐκκλησιολογικά κάθε ἔννοια φιλόανθρωπης καί

ἀγαπητικῆς διακονίας.

β. Ἡ ἱερωσύνη καί ἡ «μετ’ ἐπιστήμης» διακονία «ἐν τῷ κόσμῳ».

Στίς δύο προηγούμενες παραγράφους ἀναφερθήκαμε στά στοιχεῖα ἐκεῖνα μέ τά ὁποῖα δομεῖται ἡ ἔννοια καί ἡ ἀνάπτυξη τῆς διακονίας ὡς ἐκκλησιαστικοῦ γεγονότος ἐνῶ τονίστηκε ὅτι μόνο μέ βάση τήν ἐπισκοποκεντρικότητα τῆς λειτουργίας τῆς ἐνορίας, ὡς εὐχαριστιακῆς δηλαδή κοινότητας, εἶναι δυνατόν ἡ Ἐκκλησία νά μήν ταυτιστεῖ μέ τόν κόσμο, ἔστω καί ἐάν ζῇ «ἐν τῷ κόσμῳ» (Ἰωαν. 17, 11). Τί σημαίνει ὁμως αὕτη ἡ σχέση τῆς διακονίας μέ τήν Εὐχαριστία; Ἡ Ἐκκλησία μέσα ἀπό τή Θεία Εὐχαριστία ἀναλαμβάνει τόν κόσμο καί τόν προσφέρει στόν Θεό, γιατί τά πάντα πρέπει νά ἀναφερθοῦν καί πάλι στόν Δημιουργό τους, ἀφοῦ ὅλα προέρχονται ἀπ’ Αὐτόν. Ὑπ’ αὐτήν τήν προοπτική ἡ Ἐκκλησία δέν μπορεί νά ἀγνοήσει ἢ νά ἀμελήσει καμμία ἀπό τίς ὁψεις τῆς ζωῆς αὐτοῦ τοῦ κόσμου[17].

Ἡ εὐχαριστιακή ἀναφορά τοῦ κόσμου, ὅπως περιγράφεται χαρακτηριστικά ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο κυρίως στίς πρὸς Ἐφεσίους καί Κολοσσαεῖς ἐπιστολές του[18], ἀποδεικνύει ἀφενός τήν ὑπέρβαση μιᾶς λανθασμένης διχοτόμησης μεταξύ «ἱεροῦ» καί «βέβηλου», δηλαδή μεταξύ Ἐκκλησίας-Εὐχαριστίας καί κόσμου, καί ἀφετέρου ἐπισημαίνει τήν εὐχαριστιακή θεώρηση καί πρόσληψη τοῦ κόσμου, μέ σκοπό τόν ἁγιασμό καί τή μεταμόρφωσή του σέ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ἐπίσης ὑπ’ αὐτή τήν προοπτική καί μόνο ἐπιβεβαιώνεται ἡ σημαντική θέση τῆς Ἐκκλησίας μέσα στόν κόσμο, γιά τή ζωή καί γιά τό μέλλον τοῦ κόσμου ὁλόκληρου ἀλλά καί γιά κάθε διάσταση τῆς ζωῆς ὕλική, πνευματική καί κοινωνική[19], ἐνῶ ἐπιβεβαιώνει καί τόν λόγο τοῦ Μ. Βασιλείου, ὅτι πραγματικοί ποιμένες θεωροῦνται οἱ «τό μέλλον ἀτενίζοντες» καί «οὐ τό παρόν διώκοντες»[20].

Ὁ ἐπίσκοπος λοιπόν πρῶτος, ὡς ὁ προεστῶς τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας, καλεῖται νά ἀγκαλιάσει ὑπό τήν προοπτική τοῦ μέλλοντος, ὡς ὁ ἀτενίζων τό μέλλον, τά προβλήματα τοῦ κόσμου καί τῆς ζωῆς καί «μετ’ ἐπιστήμης», κατά τήν ἔκφραση καί πάλι τοῦ Μ. Βασιλείου[21], νά τά ἀντιμετωπίσει ὥστε νά ποιμάνει τόν λαό τοῦ Θεοῦ μέ σκοπό νά τόν κατα-στήσει «βασίλειον ἱεράτευμα» καί «ἔθνος ἅγιον» (Α’ Πέτρου 2, 9).

Τί συνεπάγεται ὁμως αὕτη ἡ «μετ’ ἐπιστήμης» ποιμαντική καί φιλάνθρωπη διακονία τῆς Ἐκκλησίας ἀπό τόν ἐπίσκοπο πρῶτιστα γιά «τά τοῦ κόσμου πράγματα» καί «ἐν τῷ κόσμῳ»;

Πῶς κατανοεῖται δηλαδή ἡ «μετ’ ἐπιστήμης» ποιμαντική τοῦ ἐπισκόπου καί τῶν πρεσβυτέρων χωρίς νά διατρέχει ἡ Ἐκκλησία τόν κίνδυνο τῆς ἐκκοσμίκευσης καί

χωρίς νά ἀλλοιωθεῖ ἡ δομή, ἡ φύση καί ἡ ταυτότητά Της μέ τή διακονική αὐτή δράση;

Μέ βάση τίς ἀρχές καί τίς προϋποθέσεις τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησιολογίας, ὅπως περιγράφησαν προηγουμένως (ἐπίσκοπος-πρεσβύτερος, διάκονοι καί οἱ λαϊκοί καί ὅλοι μαζί ὡς κοινότητα), οἱ ὁποῖες εἶναι δεδομένες καί διαχρονικές καί χωρίς νά μεταβάλλονται μέ τίς ἐποχές, ὁ ἐπίσκοπος καλεῖται μέ βάση τή «διάκριση» καί τήν «οἰκονομία» νά ἀσκήσει τή διακονία του πρὸς τό λαό τοῦ Θεοῦ καί νά «φιλανθρωπεύσει» στά προβλήματα του στά ὅρια τῆς εὐχαριστιακῆς κοινότητας μέ τὰ «ἐκ τῆς χειροθεσίας» λειτουργήματα καί ὄχι ἀνεξάρτητα ἀλλά πάντοτε καί σέ σχέση πρὸς τὰ «ἐκ τῆς χειροτονίας». Στήν πατερική καί κανονική παράδοση τῆς Ἐκκλησίας ἡ «διάκριση» αὐτή καί ἡ «φιλάνθρωπος οἰκονομία» ἀποτελοῦν τρόπους καί μεθόδους ποιμαντικῆς καί διακονικῆς ἔκφρασης τῆς θείας φιλανθρωπίας καί συγκατάβασης, γεγονός, τό ὁποῖο ἀπαιτεῖ ἀφενός τήν ἐφαρμογή μιᾶς «ἐξειδικευμένης» ποιμαντικῆς καί ἀφετέρου δράσεις καί ἐνέργειες μέσα ἀπό τίς ὁποῖες θά ἀποκαλύπτεται καί θά φανερώνεται πάντοτε ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ὡς τό περιεχόμενο τῆς ἴδιας τῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας πάντοτε διὰ τοῦ ἐπισκόπου[22].

Συμπεράσματα

Τί συνεπάγονται ὁμως ὅλα τὰ παραπάνω;

i) Ἡ ἐνορία πρέπει νά καταστεῖ τό κέντρο τῆς διακονίας καί τῆς ζωῆς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ σώματος. Πρέπει δηλαδή νά γνωστοποιηθεῖ στά χαρισματικά ἐκεῖνα μέλη τῆς ἐνορίας, τὰ ἐνεργά στήν ἐνοριακή διακονία, ὅτι κανένας δέν περισσεύει στό ἐνοριακό ἔργο, ἀξιοποιώντας μέ τόν τρόπο αὐτό τὰ «εἰδικά» χαρίσματά τους. Στήν ἐνοριακή διακονία κανένας δέν θεωρεῖται αὐτάρκης ἀλλά οἱ πάντες καλοῦνται νά ὑπηρετήσουν καί νά συν-διακονήσουν ἕστω καί ἐπικουρικά στό ἔργο της. Αὐτή ἡ ἀξιοποίηση προϋποθέτει τήν προσφορά θυσίας καί ἀγαπητικῆς ἐλευθερίας, γεγονός τό ὁποῖο ὁδηγεῖ στόν γνήσιο ἐθελοντισμό, ὡς ἔκφραση μιᾶς ἀπροσωπότητος καί ἀνιδιοτελοῦς προσφορᾶς ἀγάπης καί ὡς ἀπόρριψη κάθε φίλαυτης διάθεσης ἢ προβολῆς.

ii) Γιά τήν ἀποτελεσματικότερη διακονία τῆς κοινότητας πρέπει νά ἐπιδιώκεται ἡ ὑπαρξη ἐνοριῶν ὄχι πληθωρικοῦ τύπου, ἀλλά μέ ὅσο τό δυνατόν ὀλιγάριθμο ποῖμνιο, ὥστε ὁ προεστώς τῆς ἐνορίας νά γινώσκει τὰ μέλη τῆς ἐνορίας καί νά γινώσκεται ἀπό αὐτά. (Ἰωάν. 10, 14). Γιά τήν ἀρχέγονη Ἐκκλησία τό μικρό ποῖμνιο δέν προκαλοῦσε φόβο καί δέν ἀποτελοῦσε πρόβλημα (Λουκ. 12, 32). Ἡ ἐφαρμογή ἐπίσης μιᾶς διακριτικῆς, διακεκριμένης καί «ἐξειδικευμένης» ποιμαντικῆς καί

διακονικῆς ἀντιμετώπισης τῶν προβλημάτων τῶν μελῶν, σήμερα μάλιστα στὸν αἰῶνα τῆς ἐξειδίκευσης, «ἀπαιτεῖ» αὐτὴ τὴ σχεσιακὴ γνώση ποιμαίνοντος καὶ ποιμαινομένων σέ κάθε ἐκφραση τῆς ἐνοριακῆς διακονίας.

iii) Ἡ ἐνορία πρέπει νὰ λειτουργεῖ ὡς κέντρο διακονίας καὶ μέσο ὑπέρβασης κάθε νοοτροπίας ἰδρυματικῆς ἀντιμετώπισης τῶν ποιμαντικῶν προκλήσεων. Νά μπορεῖ δηλαδή νὰ ἀξιοποιήσῃ δυναμικὰ τίς σύγχρονες ἀρχές τῆς λεγόμενης «θεωρίας τῶν συστημάτων», δηλαδή τὴ συνέργεια τῶν μελῶν της, ὥστε τὸ σύνολο νὰ ἀποδεικνύεται λειτουργικότερο μέ βάση τὸ ἄθροισμα τῶν ἐπὶ μέρους λειτουργημάτων. Ὡς τὸ ἀποτέλεσμα δηλαδή μιᾶς συμπληρωματικότητας καὶ συλλογικότητας τῶν χαρισματικῶν μελῶν στό πλαίσιο τῆς ἐκκλησιαστικῆς κοινότητας καὶ στά ὅρια τῆς ἐπισκοπῆς. Μία τέτοιου εἴδους μορφή διακονίας δέν ἀξιολογεῖται μόνο ὡς φυσικὸ γεγονός ἢ μέγεθος ἀλλὰ κρίνεται κυρίως ἐκ τοῦ συνολικοῦ ἀποτελέσματος καὶ μάλιστα ὡς ἐκφραση προσφορᾶς καὶ ἀγάπης.

iv) Ὁ ἐπίσκοπος πρέπει νὰ ἐμπνεύσῃ στά μέλη τῶν ἐνοριακῶν-εὐχαριστιακῶν κοινοτήτων ὅτι ἡ Ἐκκλησία σέβεται τὴν ἐλευθερία ἀκόμα καὶ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καταπολεμεῖ ὁμως τὴν αἰτία τῆς ἁμαρτωλότητάς του καὶ τίς συνέπειές της, παρέχουσα ἀπροσω-πόληπτα κάθε δυνατότητα πρὸς μετάνοια. Πρέπει δηλαδή κάθε μέλος νὰ βιώσῃ ὅτι ὁ Χριστὸς «οὐ γὰρ ἦλθε ἵνα κρίνῃ τὸν κόσμον, ἀλλ' ἵνα σωθῇ ὁ κόσμος δι' Αὐτοῦ» (Ἰωάν. 3, 17), διακηρύσσοντας μάλιστα ὁ ἴδιος ὅτι «τόν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω» (Ἰωάν. 6, 37). Ὁ σεβασμὸς αὐτὸς στήν ἐλευθερία πρέπει νὰ δίνει στὸν ἄνθρωπο τὴ δυνατότητα τῆς προοπτικῆς γιὰ ζωὴ ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ ἁμαρτωλὸς νὰ προκαλεῖται ὥστε «ἐν μετανοίᾳ» νὰ καταστεῖ μέτοχος τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴν ἀποκλείεται ἀπὸ αὐτὴ τὴν προοπτικὴ. Ἐάν ἡ θέση αὐτὴ ἡχεῖ παράξενα στίς προκαταλήψεις κάποιων «καθαρῶν», τότε δίκαια καὶ ἡ φράση τοῦ Χριστοῦ, ὅτι «οἱ τελῶναι καὶ αἱ πόρναι προάγουσιν ὑμᾶς εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ» (Ματθ. 21, 31), θὰ ἀποτελεῖ ἀκόμη μία ἄλλη αἰτία σκανδαλισμοῦ τους.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία μόνον ἐάν ἀνταποκριθεῖ διακονικὰ στίς προκλήσεις τῆς ἐποχῆς μέ βάση τίς ἀρχές τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησιολογίας θὰ μπορέσῃ νὰ δικαιώσῃ τὴν ἀποστολὴ τῆς χαρισματικῆς ἱερωσύνης μέσα στὸν κόσμον, χωρὶς νὰ διατρέχει τὸν κίνδυνο μιᾶς ἐκκοσμιευμένης ἀλλοτρίωσης τῆς ταυτότητάς της, πού εἶναι πλέον ὁ σύγχρονος «πειρασμὸς» της καὶ τὸ «σημεῖον τῶν καιρῶν» γιὰ τὴν παρουσία της καὶ τὴ διακονία της.

Παραπομπές - σημειώσεις

[1]. Βλ. Χρυσοστόμου Σαββάτου, Μητροπολίτου Μεσσηνίας, «Ἡ ἐκκλησιολογικὴ

ἐρμηνεία τῶν ἐκφρά-σεων «κοινωνία Πνεύματος» (Φιλιπ. 2,1) καί «κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος» (Β΄ Κορ. 13,13) ὡς δημιουργική συνάντηση Ἑλληνισμοῦ καί Χριστιανισμοῦ στή σκέψη τοῦ ἁπ. Παύλου», ΘΕΟΛΟΓΙΑ 92 (2021), σελ. 7-34.

2. Γιά τόν ἐπίσκοπο καί τόν πρεσβύτερον, πρβλ. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, Ἔργα Α΄ Ἐκκλησιολογικά Μελετήματα, ἐκδ. Δόμος, Ἀθήνα 2016, σελ. 553-595.

3. Γιά τή θέση τοῦ διακόνου καί τήν ὅλη προβληματική περί αὐτοῦ, βλ. π. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, «Ὁ διάκονος ὡς πρόβλημα στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία», Θεολογία 81 (2010), σελ. 159-178 (καί σελ. 179-186 σχολιασμός ἀπό τόν Αἰδес. Δημήτριο Μπαθρέλλο).

Γιά τή τάξη τῶν «λαϊκῶν» ὡς δομικοῦ λειτουργήματος στήν Ἐκκλησία, βλ. Βασ. Θερμοῦ, Τό ξεχασμένο Μυστήριον, Ἀθήνα 2003 (ὅπου καί βιβλιογραφία). Ἀρχιμ. Χρυσοστόμου Σαββάτου (νῦν Μητροπολίτη Μεσσηνίας), «Ἡ ἀξιοποίηση τῶν λαϊκῶν στό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας», Ἐφημέριος -Ἰούνιος 2004, σελ. 3-7

Ἡ ταύτιση τῶν ὄρων «κοινότητα» καί «κοινωνία» στούς ἀποστολικούς χρόνους θεωρεῖται δεδομένη (βλ. Χρ. Βούλγαρη, «Ἡ Ἐκκλησία ὡς ἡ κατ' ἐξοχήν κοινωνία κατὰ τήν Καινήν Διαθήκην», Ἐκκλησιαστικός Κήρυκας Γ΄ (1991), σελ. 28-53. Γιά τήν ἐκκλησιολογική σημασία αὐτῆς τῆς σχέσης, βλ. J. Zizioulas, L'Être 'ecclesiale, Gene'ne 1981, σελ. 103.

Ἰουστίνου, «Ἀπολογία» Α΄, 67, 6, ΒΕΠΕΣ 3, 198.

7 . Βλ. ΣΤ΄ καν. Ἀγ. Ἀποστόλων καί τούς παράλληλους.

8. Πρβλ. ΙΗ΄ καν. Α΄ Οἰκουμ. καί Α΄ καν. τῆς Ἀντιοχείας. Βλ. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, Εὐχαριστίας Ἐξεμπλάριον, Μέγαρο 2011, σελ. 57.

9 .Ἐνθ' ἄνωτ, σελ. 58. Πρβλ. ΙΘ΄ καί ΞΔ΄ καν. Πενθέκτης, ὅπου τονίζεται ὅτι ἀκόμη καί τό κήρυγμα ὡς στοιχεῖο τῆς διακονίας καί τῆς ποιμαντικῆς τοῦ ἐπισκόπου, ὡς «διδασκαλικόν ἀξίωμα», δέν μποροῦν νά τό διεκδικήσουν οἱ λαϊκοί καί «νά κινοῦν λόγον ἢ νά διδάσκουν δημοσίως» (βλ. Ἑρμην. Βαλσαμῶνα).

Πρβλ. ΛΗ΄ καί ΛΘ΄ καν. Ἀγ. Ἀποστόλων. Πρβλ. Γεωργίου Καψάνη, Ἡ ποιμαντική διακονία κατὰ τούς ἱερούς κανόνες, ἐκδ. ΑΘΩΣ, Πειραιεύς 1976, σελ. 95.

11. Πρβλ. ΚΔ΄ καί ΚΖ΄ καν. Λαοδικείας καί ΟΖ΄ καν. Στ΄ Οἰκουμενικῆς συνόδου. Βλ. Εὐχολόγιον τό Μέγα, ἐκδ. ΑΣΤΕΡΟΣ, Ἀθήναι 1980, σελ. 184-189 καί 686-691.

12 . Πρβλ. ΙΣΤ΄ καν. Πενθέκτης. Ἰ. Χρυσοστόμου, «Ὑπόμνημα εἰς τάς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων», Ὁμιλία ΙΔ΄, PG 60, 116. Στό Μαρτύριο τοῦ Μάρκου, κείμενο τοῦ 4ου

αίωνα περίπου, αναφέρεται ότι στην Αλεξάνδρεια εκτός από τον επίσκοπο ο Μάρκος χειροτονεί τρεις πρεσβυτέρους, επτά διακόνους και άλλους ένδεκα «είς τήν ἐκκλησιαστικήν ὑπηρεσίαν» (Δ. Μόσχου, Ἀπό τόν Ὅσιρι στόν Υἱό Δαυίδ. Ἡ γένεση καί τό ἀρχέγονο πολίτευμα τοῦ Χριστιανισμοῦ στήν Αἴγυπτο, ἐκδ. ΠΑΡΟΥΣΙΑ 2002, σελ. 27). Μέ τόν ὁρο «διακονία» φαίνεται ὅτι χαρακτηρίζεται κάθε μορφή ἐκκλησιαστικοῦ ἔργου (βλ. Γ. Γαλίτη, «Μαρτυρία καί Διακονία ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ», “Πόνημα Εὐγνωμον” ἐπί τῇ 40ετηρίδι συγγραφικῆς δράσεως καί τῇ 35ετηρίδι καθηγεσίας του καθηγητοῦ Βασιλείου Μ. Βέλλα, (ἀνάτυπο) Ἀθήναι 1976, σελ. 16).

13. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, Ἔργα Α΄ Ἐκκλησιολογικά Μελετήματα, ἐκδ. Δόμος, Ἀθήνα 2016, σελ. 243.

14. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 395.

Πρβλ. Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, Πρός Σμυρναίους Η΄, 2, ΒΕΠΕΣ 2, 281, 24-25.

16. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, «Θεία Εὐχαριστία καί Ἐκκλησία», ἐν Τό Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Πρακτικά Γ΄ Πανελληνίου Λειτουργικοῦ Συμποσίου. (Σταυρούπολις Θεσσαλονίκης, 14-17 Ὀκτωβρίου 2001), Ἀθήνα 2004, σελ. 38.

17. Ἰωάννου Ζηζιούλα, Μητροπολίτου Γέροντος Περγάμου, Ἔργα Α΄ Ἐκκλησιολογικά Μελετήματα, σελ. 391.

18. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 389.

19. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 391

20. Πρβλ. Μ. Βασιλείου, «Ὁμιλία» ΚΓ΄, 4, ΒΕΠΕΣ 54, 215, 4.

21. Μ. Βασιλείου, «Ἐπιστολή» 92, ΒΕΠΕΣ 55, 123, 2 : «Οἱ ποιμαίνοντες μετ' ἐπιστήμης τό ποίμνιον τοῦ Κυρίου».

22. Πρβλ. Χρυσοστόμου Σαββάτου, Μητροπολίτη Μεσσηνίας, «Τά Ἐκκλησιολογικά κριτήρια ἐφαρμογῆς καί ἄσκησης τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Οἰκονομίας», Πατριαρχική Ἀνώτατη Ἐκκλησιαστική Ἀκαδημία Κρήτης, Ἐπιστημονική Ἐπετηρίδα, τόμος Ε΄ (2016), σελ. 177.

Δείτε ΕΔΩ τους ομιλητές

Διαβάστε επίσης:

Μαρτυρία ἐκκλησιολογίας καί θεολογίας οἱ εισηγήσεις τῶν τεσσάρων Μητροπολιτῶν στη 12η Κληρικολαϊκή τῆς Αρχιεπισκοπῆς Αυστραλίας

Ἐναρξη 12ης Κληρικολαϊκῆς τῆς Αρχιεπισκοπῆς Αυστραλίας: «Εἴμαστε ἑτοιμοί γιά τό μέλλον», φώναξαν ὅλοι μαζί

Ανακήρυξη του Αγίου Παϊσίου του Αγιορείτου σε Προστάτη της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας

Θυατείρων Νικήτας: «Αγαπώ την Αυστραλία και είμαι εδώ για να σας βοηθήσω»

Τη δυναμική της συμπόρευσης στην Αρχιεπισκοπή Αυστραλίας, ανάδειξε η 12η Κληρικολαϊκή Συνέλευση